

***Genius loci* naszych miast: Interdyscyplinarne podejście do estetyki miejskiej przestrzeni na przykładzie Torunia**

Maria Lewicka (Instytut Psychologii UMK) wraz z zespołem

Drewniana chata góralska obok modernistycznego budynku ze szkła i betonu? Spektakularny wieżowiec w historycznej dzielnicy? A może urokliwy średniowieczny zamek w środku parku przyrodniczego? No i dlaczego nie miałbym pomalować swojego balkonu na niebiesko — przecież to mój balkon!

W projekcie zamierzamy badać estetykę naszych miast i spojrzeć na to zjawisko z perspektywy kilku dyscyplin, między innymi psychologii, filozofii, geografii, sztuk pięknych i architektury. Wymienione powyżej uderzające przykłady wcale nie są niezwykle. Spacerując ulicami wielu polskich miast nader często pozostawiają w nas niepokojące wrażenie panującego chaosu i brzydoty — składają się na to niedopasowane style budynków, ściany pokryte pseudo-graffiti, fasady pomalowane na dziwaczne kolory, billboardy reklamowe zasłaniające detale architektoniczne, patchworki deweloperskich osiedli i wiele innych. Bywa to częstym obiektem komentarzy ale rzadko staje się przedmiotem systematycznych badań empirycznych.

W tym projekcie planujemy poddać estetykę przestrzeni miejskiej badaniom empirycznym. Zamierzamy skonfrontować oceny estetyczne mieszkańców Torunia z kryteriami estetyki przestrzeni wypracowanymi w różnych dyscyplinach nauki, m.in. estetyki środowiskowej, filozofii estetyki, teorii sztuki, architektury i urbanistyki. Chociaż temat jest szeroki i dotyczy wielu polskich miast, zamierzamy skupić się na jednym mieście — Toruniu — miejscu, które znamy najlepiej i które wydaje się szczególnie odpowiednie do tego typu badań. Toruń jest miastem kompaktowym, łatwym do przemierzenia pieszo, a jako miasto historyczne posiadające certyfikat UNESCO powinien szczególnie dbać o swój wygląd. Niestety, z powodu źle pomyślanych projektów realizowanych w poprzednich dekadach Toruń stracił wiele ze swojego *genius loci*. Biorąc pod uwagę trwającą presję na modernizację i rozwój, pilnie potrzebna jest profesjonalna ocena estetyki miasta — ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, które wymagają poprawy lub powinny być starannie chronione przed pochopnymi interwencjami. Potrzebna jest jednak również praca z mieszkańcami miasta — wiele nieprzemyślanych interwencji w mieście dokonuje się wszak za ich przyzwoleniem lub przy ich obojętności.

Nasz projekt będzie składał się z czterech części

Diagnoza estetyki miasta — obejmie cały obszar Torunia i wykorzysta narzędzia zaczerpnięte z ugruntowanych teorii estetyki środowiskowej i estetyki filozoficznej. Specjaliści w zakresie badań konserwatorskich zidentyfikują miejsca wymagające ochrony.

Zbieranie publicznych ocen miasta – Zbierzemy opinie mieszkańców za pomocą ankiety internetowej z wykorzystaniem reprezentatywnej próby mieszkańców miasta, wywiadów na miejscu i spacerów w wybranych obszarach. Te subiektywne oceny zostaną porównane z ocenami ekspertów tych samych lokalizacji. Wykorzystamy nowoczesne technologie, pozwalające na zbieranie ocen w naturalnym środowisku oraz badanie reakcji fizjologicznych w sytuacjach laboratoryjnych. Wykorzystamy geograficzne systemy informacyjne do zbierania i prezentacji danych.

Interwencje w przestrzeni miejskiej i ich ocena – zarówno na miejscu, jak i w środowiskach wirtualnych. Te interwencje będą również obejmować elementy artystyczne, takie jak murale.

Edukacja – Zaprezentujemy wirtualne modele miasta przeprojektowane zgodnie z zasadami estetyki środowiskowej i porównamy je z obecnym krajobrazem miejskim. Działania edukacyjne będą również obejmować inicjatywy na miejscu, takie jak informacyjne billboardy uliczne lub inscenizacje artystyczne.

Planujemy współpracę z wydziałami Ratusza, w tym z architektem miejskim, artystą miejskim i członkami Komitetu Rewitalizacji. W ten sposób projekt nie tylko przyczyni się do teoretycznego rozwoju estetyki środowiskowej, ale także zaoferuje praktyczne zastosowania, które mogą wspierać zarządzanie miastem.